

D-ale carnavalului, Macbeth, O scrisoare pierdută, Elisabeta I, pînă la recentele Azilul de noapte și Lungul drum al zilei către noapte.

Dincolo, însă, de felurimea tipurilor și caracterelor întruchipate, Caragiu a cristalizat o manieră proprie, personală, de expresie spectaculară. Nu s-a pierdut, totuși, nici o clipă în manierism, deoarece s-a numărat printre acei actori, mai mult unici decît rari, care își transformă maniera în stil, și stilul în modalitate de cunoaștere. Faptul a apărut mai evident în film și îndeosebi la televiziune, unde Caragiu, fără a se înscrie neapărat într-un serial, a desenat în linii ferme și clocește figura unui concetățean al nostru, exponențială, a unui ins care nu se lasă păcălit sau luat drept prost, pașnic dar niciodată pasiv, iritabil pe dinăuntru, umflindu-se și înroșindu-se ca un curcan supărat, dar nerecurgînd la violență (fie și verbală), preferînd canalul deversor al ironiei, al hazului de necaz, al zeflemelei. Umorele și umorile sale descindeau din Caragiale, de bună seamă — precum Caragiale, era și el, ar fi arătat Călinescu, un excentric din unghiul geografiei, fiind originar din Hrupiște, sat în Macedonia grecească — dar ființa sa de actor-păstra, învrîstăte, nervuri și semne vitale de cea mai diversă proveniență literar-teatrală sau, pur și simplu, existențială. Astfel, pentru că n-a lansat un personaj a-nume, personajul său rămîne Caragiu însuși, ca monstru sacru, ca interpret genial, creator, al tuturor textelor comico-dramatice și al

propriei sale viziuni asupra realității trăite. A fost mare și pentru că nu semăna cu nimeni, pentru originalitatea absolută a creațiilor sale audio-vizuale. A fost mare pentru că a avut ceea ce au alți mari actori și, mai ales, pentru că a avut ceea ce alți mari actori nu au. Din generația sa, a fost cel mai mare comedian, egal cu marii comedieni ai generațiilor din trecut și, poate, ai celor ce vin de-acum înainte. Adică, inegalabil.

Știrea sigură, definitivă, a morții lui Caragiu am primit-o — spulberindu-mi-se, ca atîtor altor conștiințe, ultimele amăgiri — de la Titus Popovici, în curtea Casei Scriitorilor. Mi-am permis să-i sugerez, ca unei persoane cu influență și ca unui prieten intim al dispărutului, să salutăm coborîrea în pămînt a rămășițelor ilustrului actor, despărțirea de el, în singurul mod adecvat unui imens talent: printr-un imens, unanim, ropot de aplauze. Alecu Ivan Ghilia, și el de față, a observat că o asemenea manifestare n-ar fi pe potrivă firii noastre (dar unde e tradiția dacică a înfruntării senine a morții?). Posibil. Îmi iau, cu toate acestea, din nou îndrăzneala să cer, de aici, de pe această filă de revistă, tuturor celor care — văzîndu-l și ascultîndu-l — l-au iubit și l-au prețuit, practic, tuturor românilor, nu să plîngă, ci să aplaude, cu obișnuita lor generozitate, făptura unică, singulară, a lui Toma Caragiu, a celui care a ieșit, deunăzi, tăcut, pentru totdeauna, din scenă. *Plaudite cives!*

Florian Potra

Schimbări în plan

Așa cum li cunoaștem pe intr-adevăr iubitorii de teatru din Nușerilor, sînt sigur că — după ce vor fi vegheat, ca noi toți, în preajma tragicului (și sinistru, intrat, la 4 martie 1977, în istoria culturii românești) bloc de pe strada Bibliotecii (!), întru așteptarea artiștilor și actorilor îngropați sub moloz — acum ei pregătesc un medalion Toma Caragiu. Un medalion, sau portret, sau profil, sau oricum, care ne va face să ascultăm și să auzim vocea inimitabilă (și, prin urmare, des imitată) a unuia dintre cei mai inteligenți cititori de vorbă din ciți a cunoscut scena contemporană.

Cititor genial, care umbla pe silabe ca pe niște clape, scoțînd — Rubinstein oral — tonuri, sunete și, mai ales, înțelesuri pe care numai el era în stare să le scoată din molozul convenției și banalității. Cititor-cascador ce se-ntorcea de fiecare dată din aventurile lui printre cuvinte, cu minile pline de-un înțeles salvat. Și iată că iarăși ajungem la azi, atît de tragic actuala ineditnicire de exploratori ai sunetului teatral, pe care, de ani de zile, cavalerii benzii de magnetofon de la radio o practică asemenea unor salvatori de la moarte ai spectacolului. Salvatori tăcuți, sobri, evasi-

anonomi, dar pricepuți și încercăți, și fiecare dintre ei capabil să-și înfățișeze pie-sele, scenele, actorii scăpați din seismele veacului și readuși — în portrete sau profile — la suprafața. La suprafața profundă a existenței.

De aceea, așa cum îi cunoaștem, cred, sînt sigur, că acum ei lucrează la o „Eliza Petrăchescu“. Tragediană atît de exclusiv, radical și total gravă, încît, pentru a o defini, trebuia, trebuie să-i vii înaintea numelui cuvîntul „tragediană“, ca un indicativ social (doctor în prăbușiri sufletești), acțiivă atît de aparte încît pentru a o caracteriza trebuia, trebuie să te folosești, în disperare de cauză, de confortabilul „specială“, Eliza Petrăchescu ne va reveni — știu, curînd — prin radio, în chip de tragedie a tragicului.

M. Alexandru